
Küresel Isınma “Bilimi”nde Kayıp Unsurlar^o

Donald J. Boudreaux^{oo}

Küresel ısınmaya yönelik tipik ana hâkim tutum, sadece iki öncelikli soruyla meşgûldür: Yeryüzünün yüzey sıcaklığı artıyor mu? Eğer artıyorsa, insan faaliyeti birincil sebep mi? Bu sorular –ki bu sorular hakikaten bilimin sorularıdır– bir kez bilimsel olarak cevaplanırsa elit zümre düşüncesi için tartışmanın kapanmıştır. Esas mesele halledilmiştir. Her iki soruya da “evet” diye cevap veren bilim konuşmuştur. Küresel ısınma, hesaplaşmamız gereken bir sorundur.

Yine de, ticareti yapılabilir emisyon izinleri gibi piyasa merkezli yaklaşımlara karşı emir-komuta düzenlemelerinin rolü gibi ikincil sorunlar tartışmaya açıktır. Ama Büyük Sorun –insanların iklim üzerindeki zararlı etkisi ve bunun sonucu olarak bizim sorunu çözmeye ihtiyacımız– çözüldür.

Ne bir atmosfer bilimcisi ne de eski bir ABD başkan yardımcısı olmadığımın küresel ısınmanın gerçek olup olmadığını veya insanların ona ne ölçüde zarar verip vermediğini değerlendirmek için uzmanlığa sahip değilim. Ne var ki, güvendiğim uzmanlar, bilimin hakikaten küresel sıcaklıkların arttığına ve sanayi etkinliklerinin en azından bu artışta etkisi olduğuna beni ikna ediyorlar. Küresel ısınmanın nihaî olarak milyonlarca insanı öldürebileceği ihtimaline bile inanmaya hazırım.

---

^{oo}“The Missing Elements in the ‘Science’ of Global Warming”, *Reason Roundtable: Global Warming and Potential Policy Solutions*, http://www.reason.org/commentaries/boudreaux_20060907.shtml, (07.06.2007).

^oDonald J. Boudreaux, Virginia, Fairfax’taki George Mason Üniversitesi, İktisat Bölümü Başkanıdır.

Ama yine de bilimin, küresel ısınmaya karşı açık bir şekilde eylemi uygun bulmadığı konusunda ısrar ediyorum. Bir başka ifadeyle –bugünkü elit kesimin düşüncesinin aksine- küresel ısınmayı göz ardı etmek, zorunlu olarak bilimsel cehaletin veya ideolojik olarak imal edilmiş aptallığın bir işareti değildir.

İlk olarak, beşerî tercihler, küresel ısınmayla mücadele etmeye karşı yol gösterebilir. Eğer küresel ısınmanın zararlı etkileri –örneğin- önümüzdeki 150 yıl içerisinde olmayacaksa, bugünkü insanların bu kadar uzak bir gelecek için fedakârlık yapması gerektiğini söylemek objektif olmayacaktır. Böyle bir fedakârlık, bilim tarafından değil de ahlâk felsefesi –veya bizzat beşerî tercihler tarafından- talep edilebilir.

İkinci ve daha ilginç olanı, küresel ısınmayı engellemeye yönelik hükûmet eylemiyle ilgili makûl şüphecilik, haddizatında bilime dayalıdır.

Kamu tercihi iktisatçıları, büyük güçlere sahip siyasi kurumlara güvenmenin büyük sıkıntılara sebep olacak kadar yanlış işlev görmeye çok fazla yatkın olduğuna dair objektif teori ve kanıt sunmaktadırlar.

Daha büyük tehlikeyi ortaya koymak, sadece siyasetçiler tarafından belirlenen hedefleri elde etmeyi amaçlarken aynı zamanda bunların takibinde özel firmaların ve kişilerin kullanması gereken araçları detaylı bir şekilde dikte eden bir emir ve kumanda düzenlemesidir. Bu türden merkezîleşmiş, siyasîleşmiş ve bürokratik bir müdahale ancak zayıf geribildirim yollarına sahiptir (Örneğin, emisyon indirimiyle ilgili zorunlu kılınan yöntemin alternatif ve şimdilerde yasaklanan yöntemlerden daha iyi olduğunu nasıl söyleyeceğiz?). Ve ilginç bir biçimde, böyle beceriksiz bir düzenleme, özel çıkar grupları tarafından da zapt edilmeye özellikle yatkındır. [ABD’de] doğulu kömür üreticileri, bütün kömürle çalışan fabrika ocakları için gaz arıtma cihazlarını zorunlu hâle getiren 1977 Temiz Hava Yasası değişikliği için başarılı bir şekilde lobi yaptıklarında, niyetleri havayı temizlemek değildi. Yapılanların tümü, batıdan çıkarılan tabii olarak daha temiz düşük sülfürlü kömür piyasasının altını oymaya ve Westinghouse gibi şirketler tarafından üretilen gaz arıtma cihazları için bir piyasa yaratmaya yönelikti.

Diğer taraftan, piyasaya dayalı çevre düzenlemesi bile risklidir. Ticareti yapılabilir emisyon izinleri, fabrikanın ürettiği çıktının ne kadar olacağına ve çıktığı hangi yöntemlerle üreteceğine karar verdiğinde firmalara esneklik sağlamaktadır; ama arzu edilen emisyonların toplam seviyesi hâlâ siyasî olarak belirlenmektedir. Bu sorunun sebebi, sadece siyasetçilerin bilim adamı olmamaları değil, aynı zamanda nihaî olarak en uygun bir emisyon seviyesini belirleyen şeyle ilgili sorununun tek başına bilimsel olmayan bir sorun olmasıdır. Ne bilim adamları ne başka birileri, gelecekteki karbondioksit seviyelerini sabitleme hatırına, bireylerin bugün kendi eylem ve tercihlerini sınırlandırmayı kabul etmeye istekli oldukları değiş-tokuşun ne olduğunu gerçekten biliyor. Ayrıca, bu değiş-tokuş, toplumdan topluma, ülkeden ülkeye, şirketten şirkete, bireyden bi-

reye geçecektir. Örneğin, kendi ülkesinde, birkaç kuşak sonraki çocuklarına istikrarlı bir iklim bırakmanın psikolojik faydası hatırına bazı anlık maddî ihtiyaçlardan vazgeçebilen –zengin Birinci Dünya ülkelerinden bahsetmeye gerek yok– zengin ve çevresel olarak bilinçli bireylerle karşılaştırıldığında, ailesini besleyip büyütme için uğraşan bir Üçüncü Dünya ülkesindeki yoksul anne, şimdi çocuğuna yemek yapmak için ucuz, kirlitici yakıtlar kullanma konusunda daha az endişe duyar. Kamu hizmetine kendisini adanmış seçilmiş görevliler, bireylerin kendi maliyetlerini ve faydalarını en uygun hale getirmek için emisyon seviyelerini nerede belirleyeceklerine karar verirken gereksinim duydukları özel şartları ve ihtiyaçları konusunda yeteri kadar bilgiye sahip değildirlere. Hakikaten, Kyoto Protokolündeki 1990 seviyesi, bilimsel değil siyasî sebeplerle kabul edilmiştir.

Bu, demokratik oy vermenin, genellikle iddia edildiği üzere, en uygun sınırları belirlemek için seçilmiş görevlilere güvenilir (veyahut da yeteri kadar güvenilir) geribildirimini sağlamadığını ileri sürmek anlamına gelecektir. Kenneth Arrow’un çoğunluk sonuçların keyfiliği üzerine çalışmasıyla birlikte Geoff Brennan, Loren Lomasky ve Bryan Caplan’ın “anamlı oy verme (*expressive voting*)” teorisine daha yeni yapmış oldukları katkılar, hem oy verme kabinlerinde ifade edilen tercihlerin anlamlılığını hem de bu ifade edilen tercihlerin yansımaları şeklindeki seçim neticelerinin meşruiyetini şüpheyle karşılamak için güçlü bilimsel gerekçeler sunmaktadır. Arrow’un kanıtladığı gibi, bir taraftan, çoğunlukçu oylamanın sonuçları kaçınılmaz bir biçimde seçimleri yönlendiren belirli kurallara duyarlıdır; diğer taraftan da –Brennan, Lomasky ve Caplan’ın iddia ettikleri gibi– her bir seçmenin şu veya bu yolla bir oy atmanın kişisel neticesinin oldukça azını üstelendiği gerçeği, her bir seçmenin etkin bir şekilde serbestçe oy verdiği anlamına gelir. Bir seçmen, şu veya bu kimsenin oy verme biçiminin neticelerini ciddi bir biçimde hesaba katmaya zorlanmaksızın kendi politika tercihlerini oy verme kabininde ifade eder.

Ama eğer demokratik karar alma, –akılcı bireyler tarafından takip edilen getirinin herkesin, her bir kimsenin mevcut farklı bir eylem tarzını takip etmek için zorlanmamış olması durumundan daha kötü durumda olduğu kapsamlı bir neticeyi yaratabilen– negatif dışsallıklara ilişkin gerçek ihtimaller için bir çözüm sunmuyorsa, küresel ısınmaya katkıda bulunan etkinlik türleriyle ilgili ne yapılmalıdır?

Bunu kabul etmek zor ama gerçekten çözülmek istenen sorunla karşılaştırıldığında daha da kötü durumda olan diğer sorunların kendi haline bırakılmasıyla ilgili ciddi sorunlar oluşturmayan çözümler yoksa, en iyisi, dışsallığın tek başına bırakılmasıdır. Kamu tercihi, hükûmetten böyle çözümler beklenmesinin risklerini ortaya koymaktadır. Daha genel iktisat, başka risklere, altın yumurtlayan tavuğu –yani sanayi kapitalizmini– öldürmeye değilse bile boğmaya dikkat çekmektedir.

-Kârlı olanın aksine- çevresel olarak en doğru enerji teknolojilerindeki yatırımları desteklemek için yapılan siyasî manevra, sadece enerji sektöründe toplamda daha az yatırım anlamına gelecektir. Bu sektördeki işçi üretkenliği, tüm üretimde olabileceği gibi, uzun vadede azalacaktır. Yaşam standartları düşecektir. Hakikaten, eğer yatırımcılar Al Gore'un "medeniyetimizi ve düşünce biçimimizi köklü bir biçimde değiştirme"yi talep etmesine inanma noktasına gelirlerse, kesinlikle, ekonomideki yatırımlarının çoğunu likit hale getireceklerdir. Bunun sonucu olarak kapitalizmin sermayesinin yıkımı bizleri tamamen karanlık çağlara götürecektir.

Unutmamalıyız ki, sanayi kapitalizmi, tarihin en büyük hayat kurtarıcısıdır. Geçen iki yüzyıl boyunca ortalama yaşam beklentimizin iki katına çıkmasına, daha temiz, uzun, güçlü bedenlere, daha güzel elbiselere ve hastalıklara karşı daha dirençli olmamıza yardımcı olmuştur. Kapitalizm bizler için ayrıca, zengin deneyimleri ve sanayi çağından önce tamamen erişemediğimiz -bizzat bilimin önemli bir bölümü de dahil- bilgiyi erişilebilir hale getirmiştir. Kapitalizme yönelik sert ve kırıp dökücü bir saldırı, pekâlâ bu muhteşem kurumu zayıflatabilir ve en kötü küresel ısınma senaryoları şartlarında hasar verilebilecek olandan daha kötü beşerî ıztıraplara sebep olabilir. İktisatçı J. D. Clark ve Dwight Lee'nin iddia ettikleri gibi; "hem bilgi akışını hem de sera gazlarını azaltmaya yönelik bir çabadaki piyasa süreci uyarlamalarını kesintiye uğratan hükûmet düzenlemeleri, başarılı bile olsa, mutlak olan şey, herhangi bir küresel ısınmanın uzun dönem zararını artırmayla ilgili ciddi riski artırmasıdır".

Hakikaten, iktisat bilimi, özellikle Kamu Tercihleriyle ilgili olanı, tartışmaya daha yetkin bir şekilde dahil edilene kadar küresel ısınma bilimi tehlikeli bir şekilde yetersiz kalmaya devam edecektir.

Çeviren: Yusuf Şahin